

Mr. sci. Aida Džih
Mr. sci. Alema Fazlić
JU Osnovna škola Gnojnice, Mostar

UDK 371.3:[821:398
DOI 10.57136/2744-2500.2022.17.17.121
Pregledni rad

SAVREMENI PRISTUPI U OBRADI SADRŽAJA NARODNE KNJIŽEVNOSTI U OSNOVNOJ ŠKOLI

SAŽETAK

Imperativ u nastavnom procesu modernog doba je prilagođavanje zahtjevima i interesima savremenog učenika, te prožimanje sadržaja iz različitih nastavnih predmeta i povezivanje njihovih ciljeva, zadaća i aktivnosti u jednu cjelinu. Sve to podrazumijeva uvođenje inovativnih i savremenih strategija podučavanja koje će učenje učiniti zabavnim, otvorenim i saradničkim. U ovom radu smo predstavili neke od metoda aktivnog učenja u nastavi bosanskog jezika i književnosti i u nastavi engleskog jezika koje omogućavaju učenicima da, kroz istraživanje i interakciju sa drugim učenicima, usvajaju nova znanja i potrebne vještine u okruženju u kojem će, prije svega, učiti kako se uči. Fokus je na obrazovnim strategijama koje u prvi plan stavljaju učeničku kreativnost, inovativnost, kritičko razmišljanje i način sticanja znanja vlastitim zalaganjem, ali i saradnjom, nasuprot metodama tradicionalne nastave. Sistem nastave koji uključuje unutarpredmetno i međupredmetno povezivanje nastavnih sadržaja za cilj ima osposobljavanje učenika za implementaciju novostečenoga znanja u njihovo spoznajno, životno i emocionalno iskustvo.

Ključne riječi: savremena nastava, strategije rada, međupredmetna korelacija, narodna književnost

Uvod

Sasvim je jasno da savremena nastava zahtijeva aktivnu ulogu učenika u procesu učenja, a ključni element za uspješno učenje jest kvalitetno poučavanje koje, između ostalog, podrazumijeva raznolikost metoda i načina rada s učenicima. Stoga je glavni izazov za sve nastavnike kako pobuditi interes među učenicima

za nastavne sadržaje koji se obrađuju u školi, te se poučavanje treba temeljiti na izboru raznolikih, ali primjerenih pristupa i postupaka. Potpunije, svrsishodnije i kvalitetnije učenje moguće je postići uz korelaciju kao metodu koja uspješno integriše sadržaje različitih nastavnih predmeta ili područja. Korelacija (povezivanje, suodnos) je po definiciji međusoban odnos dviju strana koje djeluju jedna na drugu i na taj način između sebe obostrano usmjeravaju svoje djelovanje (Jović, 2019:13).

Nove generacije učenika, tzv. globalni učenici su spontani i intuitivni, očekuju prezentaciju novih informacija na zanimljiv način kroz atraktivne materijale, rado prihvaćaju učenje kroz saradnju i kritičko razmišljanje (čitanje i pisanje), usmjereni su na situacijsko učenje uz aktivno sudjelovanje, očekuju objašnjenje razloga zašto nešto uče. Dakle, za realizaciju savremenog nastavnog procesa koji je orijentisan na učenika, koji će jednog dana biti kompetentan i spreman na život u društvu stalnih i brzih promjena, potrebni su kompetentni nastavnici, koji žele obogatiti vlastitu nastavnu i stručnu praksu, te znaju kako koristiti savremene pristupe i strategije u nastavi. Oni će se time približiti globalnim učenicima na njima prihvatljiv i razumljiv način, motivisati ih za samostalno i saradničko učenje, razvijati njihove interese i olakšati im učenje. Učenici su uz ovaj način relizacije nastave više uključeni i angažirani, potaknuti na istraživanje, saradnju i kritičko mišljenje, te učenje o tome kako učiti.

Korelacijsko-integracijski sistem u savremenoj nastavnoj praksi

Pod pojmom *korelacija u nastavi* uglavnom se podrazumijeva povezivanje srodnih sadržaja iz različitih predmeta, a njena svrha je da nastavu učini što efikasnijom i racionalnijom. Vilotijević (2006) *korelaciju nastave* definiše kao pojam kojim se označava povezivanje suštinskih elemenata nastave u skladnu cjelinu da bi učenici formirali jedinstven pogled na svijet. Osnovne karakteristike korelacijsko – integracijskog sistema nastave su prožimanje sadržaja iz različitih nastavnih predmeta te povezivanje njihovih ciljeva, zadataka i aktivnosti u jednu cjelinu (Krumes Šimunović i Blekić, 2013). Nastava koja se temelji na povezivanju može se smatrati cjelovitom nastavom i kao rezultat će imati kvalitetno i trajno usvojeno znanje. Povezivanje sadržaja, nastavnih tema i oblasti može se vršiti unutar jednog predmeta (uža korelacija), ali i među više predmeta (šira korelacija). Osmišljavanje i provođenje međupredmetnog povezivanja najčešće nije jednostavan proces jer od nastavnika zahtijeva dodatno zalaganje, vrijeme i

potrebne kompetencije, a preduslov za sve je motivisanost nastavnika za takav način rada. Poveznice među predmetima, tj. područjima treba uočiti nastavnik, a neophodno je i da se izrade planovi i programi koji će dodatno potaknuti takav način rada. Od ključne važnosti je i stručno osposobljavanje nastavnika kako bi oni uspješno provodili korelaciju unutar predmeta i među njima.

Salopek (2012) navodi neke od zadaća korelacijsko – integracijskog sistema: razvijanje sposobnosti opažanja i otkrivanja raznolikog i drugačijeg pristupa temi, otkrivanje istih i različitih dijelova među prirodnim sadržajima, razvijanje kreativnosti i mašte, razvoj sposobnosti zaključivanja, upoređivanja i kritičkog mišljenja te procjena stvaralačkih sposobnosti. Integrisanjem sadržaja različitih nastavnih predmeta ostvaruju se poveznice između različitih znanosti – društvenih, humanističkih te prirodnih. Učenici stvaraju logičke veze među područjima, stječu znanje iskustvenim učenjem te uče smisleno i svrsishodno. Savremeno obrazovanje zasniva na konceptu cjeloživotnog učenja, a osnova tog procesa jeste razvijanje kompetencija učenika i odgoja cjelovite osobe. U cilju razvoja tih kompetencija planira se cijeli nastavni proces i one se temelje na ciljevima koji se ugrađuju u sve predmete i obavezuju veći broj ili sve nastavnike na njihovo ostvarivanje. One nisu vezane za sadržaj samo jednog nastavnog predmeta, niti sa kurikulumom nekog područja, nego se razvijaju unutar većeg broja nastavnih predmeta, među predmetima i kroz kurikulume. Stoga se u *Smjernicama za implementaciju zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za kroskurikularno i međupredmetno područje definirano na ishodima učenja* (2015) navodi da postizanje razvoja ključnih kompetencija kao strateških obrazovnih ishoda ne može biti ostvareno kroz tradicionalni obrazovni pristup, nego zahtijeva integrativni pristup među nastavnim predmetima i među kurikulumima.

Usmena/narodna književnost u osnovnoškolskoj nastavi književnosti

Narodna (usmena) književnost, “zajednički pojam za sva dela usmene književnosti koja jedan narod stvara, neguje i prenosi kroz čitav niz generacija” (Popović, 2007: 451) najstariji je oblik kulturnog stvaralaštva, koji je egzistirao i prije pojave pisma. Razvijala se kroz različite književne vrste u stihu i prozi: epska, lirska i epsko – lirska pjesma, usmena realistična priča (novela, anegdota, šaljiva priča) i usmena fantastična priča (bajka, basna, legenda), prijelazni oblici (poslovice, izreka, zagonetka, pitalica, anegdota, kletva, rugalica, hvala).

Prenošena usmenim putem, tj. s koljena na koljeno, narodna književnost može se posmatrati i kao čuvar tradicije jer susret sa ovom književnošću omogućuje proširivanje spoznaja o historiji, kulturi i mentalitetu naroda, kao i o nekadašnjim uslovima života i vjerovanjima pošto usmena proza i poezija predstavljaju sveobuhvatnost života u davnoj prošlosti. Kao takva, usmena književnost je opravdano zastupljena i u nastavi predmeta Bosanski jezik i književnost i Engleski jezik u osnovnoj školi. Iako, očekivano i opravdano, većina sadržaja u nastavi književnosti pripada autorskoj književnosti, to ne znači da se usmenoj književnosti ne može dati posebno mjesto jer obrađuje vrlo složenu i bogatu tematiku koja je nastajala, mijenjala se i nestajala u vrlo širokom vremenskom razdoblju, a narodne priče pričane su s ciljem da nas pouče, uplaše ili potaknu na razmišljanje, da se sačuva sjećanje na značajne događaje, ličnosti i građevine. "Narodna pripovijetka – kao usmeni prozni izraz – osvojila je najširi krug interesanata i prodrla u sve ljudske nastambe: u primitivne planinske kolibe, u bogate građanske kuće na prometnim raskršćima i osamljene, nepristupačne plemićke dvorove. Ali i na sva druga mjesta gdje su se ljudi okupljali i zajedno boravili. I danas prodira narodna pripovijetka u škole i biblioteke, a vjerovatno je da će zadržati svoj čar pripovijedanja i u budućim vremenima" (Čubelić, 1970: 27).

Kao posebna književna vrsta unutar usmene proze izdvajaju se šaljive priče. Prema mišljenju Muniba Maglajlića, "brojnost šaljivih priča i njihova vitalnost na ovim prostorima, temelji se upravo na humoru, koji navodi na smijeh, a smijeh rasterećuje dušu, otklanja makar na čas brige i čini život vedrijim, pa je razumljivo da ljudi i danas rado slušaju i prepričavaju šaljivu priču" (Dervišević, 2016). Svaka kultura ima svoju usmenu predaju, koja se po nekim elementima razlikuje od usmene književnosti drugih kultura, ali su primjetne i brojne sličnosti ili istovjetnosti. Među šaljivim pričama nemali je broj onih koje ismijavaju ljudsku naivnost općenito, a ističu snalažljivost pojedinca. Sve su to razlozi zbog kojih je šaljiva narodna priča privlačna za analizu u osnovnoj školi.

Okvirni nastavni plan i program za devetogodišnju osnovnu školu u Federaciji Bosne i Hercegovine predviđa obradu djela iz usmene književnosti od drugog razreda osnovne škole; interpretiraju se narodne basne, bajke, priče i poslovice u razrednoj nastavi, dok se u predmetnoj nastavi, uz navedene književne vrste, izučavanje usmene književnosti proširuje na epske i epsko-lirske narodne pjesme, s tim da NPP za izučavanje narodne balade konkretizuje u kojem razredu se interpretira pojedina balada, dok za ostale književne vrste nastavnik uglavnom ima slobodu izbora djela. Primjetno je da izbor djela iz usmene prozne

književnosti u osnovnoškolskim udžbenicima doprinosi didaktičnosti nastave, tj. predložena djela usmjeravaju učenika na poštovanje moralnih normi ili na herojske trenutke prošlosti, mada, pored djela s takvom tematikom, značajno mjesto zauzimaju i djela s temom svakodnevnog života, običaja, a česte su i šaljive usmene/narodne priče. “Glavna riznica našeg narodnog blaga, i pjesama i priča, kako ozbiljnih, tako i šaljivih, jeste Bosna, Hercegovina i Crna Gora. Tu su živjeli i svijet zabavljali naši najbolji narodni pjevači i pripovjedači. Tako Bejtić (1955:6) navodi „Po snazi izražaja, ljepoti i bogatstvu jezika u umotvorinama uzdižu se iznad svih drugih naših pokrajina.“ Analiza predviđenih ishoda učenja za narodnu književnost u NPP-u dovodi do zaključka da ishodi učenja nisu precizirani, posebno za usmenu prozu. Za narodnu/usmenu književnost predviđeni optimalni ishodi učenja u šestom razredu su:

*“Zapažanje tematike, likova, osnovnih stilskih obilježja i osobitosti stiha u našoj narodnoj epici
Mogućnost uočavanja historijske podloge fabule narodne epike
Uočavanje vrijednosti poruka: pobjeda pravde kao osnovna misao“
(ibid., 277)*

U očekivanim ishodima učenja je zanemarena usmena priča koja je predviđena u nastavnim sadržajima: “*Usmena narodna proza: bajka, basna, kratka priča.*“ (ibid.). Interpretacija usmene/narodne priče mora se bazirati na specifičnostima usmene književnosti kao posebne književne vrste (po nastanku, načinu prenošenja i tematici), ali i obuhvatiti sve elemente zastupljene u interpretaciji književnoumjetničke priče. Razvoj nauke i tehnologije, pa samim tim i nastavne tehnologije, kao i drugačiji interesi savremenog učenika pred nastavnika jezika i književnosti postavljaju nove izazove i zahtijevaju savremene nastavne strategije, a to je posebno izazovno kada je riječ o interpretaciji sadržaja iz usmene književnosti, tj. sadržaja koji su vremenski i sadržajno udaljeni od učenika današnjice.

Nastavni plan i program za bosanski jezik i književnost, kao i za engleski jezik (prvi, obavezni strani jezik) u šestom razredu predviđa interpretaciju kratke narodne priče. U ovom radu predstaviti ćemo pristup realističnoj, šaljivoj usmenoj priči u nastavi bosanskog jezika i književnosti i nastavi engleskog jezika, kao i mogućnosti korelacije sa drugim predmetima u šestom razredu osnovne škole. Kako bismo znanje o narodnoj priči proširili i objedinili, uporedili karakteristike narodnih priča na bosanskom i engleskom govornom području, na časovima maternjeg i engleskog jezika u istoj sedmici interpretirat ćemo

šaljive usmene priče, a njihovu interpretaciju povezati sa drugim nastavnim predmetima: njemački i turski jezik (drugi strani jezik), historija, islamska vjeronauka, muzička kultura, likovna kultura, a neke povezice se mogu naći čak i za tjelesni i zdravstveni odgoj.

Usmena priča u nastavi bosanskog jezika i književnosti za šesti razred

Nastavnim planom i programom za šesti razred osnovne škole predviđena je interpretacija djela iz usmene književnosti, a među njima je planirana i *kratka priča*, a istim planom nije određena konkretna priča za interpretaciju. Čitanke za šesti razred nude različit izbor kratkih narodnih priča, a mi smo se opredijelili za anegdotu *Ero s onoga svijeta* (Hasić, 2009:21) jer ova realistična usmena priča – anegdota sa elementima humora nudi mogućnost da učenici tokom interpretacije upoznaju specifičnosti usmene književnosti, posebno usmene priče, analiziraju kompoziciju i likove, te uporede ovu kratku, šaljivu narodnu priču sa kratkom pričom sa engleskog govornog područja. U skladu sa postavljenim ciljevima opredijelili smo se za ishod: *Analizira likove, događaje i ideje, te njihove međuodnose u tekstu iz Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa definisana na ishodima učenja za maternji jezik* (2013) (oblast: čitanje, komponenta: ključne ideje i detalji), a na osnovu ishoda odabran je indikator za šesti razred osnovne škole: *Određuje kompoziciju – strukturu književnog teksta i prepoznaje ulogu pojedinih likova*.

U uvodnom ili motivacionom dijelu časa ponoviti će se ono što su učenici tokom prethodnog obrazovanja naučili o usmenoj književnosti tako što će, koristeći tehniku *grozd* ili *oluja misli*, navesti sve ono na što ih asocira na uvodni pojam *usmena/narodna književnost*: basna, bajka, priča, pjesma, poslovice, zagonetka, prenošenje usmenim putem, djelo darovitog pojedinca iz naroda kojem ne znamo ime, ljubav, humor, nepoznate riječi i sl. Kako bismo pripremili učenike za usvajanje novih pojmova vezanih za usmenu književnost, istaknut će se da je je *Ero s onoga svijeta*, djelo predviđeno za analizu, *narodna anegdota*, da je anegdota jedna od usmenih prozaičkih vrsta, čije ćemo karakteristike otkriti tokom časa jer anegdota kao književna vrsta nije ranije izučavana.

Sljedeća aktivnost je interpretativno čitanje anegdote nakon čega će učenici iznijeti vlastite dojmove o pročitanoj tekstu, što će biti polazište za interpretaciju teksta, a radi boljeg razumijevanja teksta, objasniti ćemo značenje nepoznatih riječi (kada, kmet, ašluk) i imenovanje likova. Kao pogodan način rada

za realizaciju planiranog sadržaja, tj. za problemsko – stvaralački pristup djelu dabrali smo tehniku *šest šešira*, koja predstavlja jednostavan i efikasan postupak koji potiče saradnju, povećava produktivnost, kreativnost i inovativnost, a može se koristiti u različitim ljudskim djelatnostima. Razmišljanje učenika ide u šest pravaca koji su prikazani šeširima bijele, plave, crvene, žute, zelene i crne boje, a predstavljaju činjenice, emocije, logički negativan i pozitivan pogled, kreativnost i kontrolu procesa mišljenja. Značenje svakog šešira mišljenja na času interpretacije anegdote Ero s onoga svijeta:

- *plavi šešir* – dogovaranje rasporeda i procesa rada
- *bijeli šešir*: osnovne informacije o djelu
- *žuti šešir*: pozitivne osobine i reakcije likova
- *crveni šešir*: emocije junaka anegdote
- *crni šešir*: pogrešne odluke i negativne posljedice
- *zeleni šešir*: prijedlog za najbolje rješenje

Aktivnosti započinjemo plavim šeširom, rezervisanim za nastavnicu koja objašnjava zadatke i daje neophodne upute za rad. Učenici su raspoređeni u pet grupa formiranih nasumično; izvlačenjem papirnog šešira određene boje – učenici koji dobiju istu boju članovi su jedne grupe. Zajednički će razmotriti postavljene zadatke i dogovoriti način prezentacije. Svaka grupa učenika dobit će pitanja koja će im pomoći u sagledavanju i analizi problema.

Zadaci za grupe:

Prva grupa (bijeli šešir): Osnovne informacije o djelu: tema i kompozicija

- O čemu govori ova narodna priča? Kažite temu jednom rečenicom!
- Dajte naslov svakoj cjelini u djelu: uvod, zaplet, vrhunac, rasplet!

Druga grupa (žuti šešir): Pozitivne osobine i reakcije likova

- Zašto je Turkinja tako lahko povjerovala Eri da on dolazi sa “onog svijeta”?
- S kojom namjerom je Turkinja Eri predala novac?
- Navedite osobine Turkinje i Turčina?
- Koji su vas dijelovi priče nasmijali?

Treća grupa (crveni šešir): Emocije junaka anegdote

- Kako se osjećala Turkinja dok je Ero govorio o Muji?
- Kako se osjećao Turčin kad je saznao da je Turkinja Eri dala novac, a kako nakon neuspješne potrage?
- Zašto mlinar bježi prije nego sazna zašto ga neko želi ubiti?
- Uporedite mlinara i Eru? Po čemu se razlikuju?

Četvrta grupa (crni šešir): pogrešne odluke i negativne posljedice

- Koju je pogrešnu odluku donijela Turkinja, a koju Turčin? Zašto?
- Da li je mlinarev postupak bio ispravan ili nije i koje su posljedice? Obrazložite svoj odgovor!
- Koje pozitivne, a koje negativne osobine ima kmet Ero?

Peta grupa (zeleni šešir): kreativna rješenja

- Uočite pogrešne odluke likova u priči i predložite pravednija rješenja!

Radeći u grupi, učenici će napraviti vlastite zabilješke, po potrebi citirati djelo, argumentovati svoje stavove citatima, zajednički izvoditi zaključke koje će prezentovati ostalim učenicima. Nastavnica u ovom dijelu časa prati rad grupa, ali i individualni angažman učenika, usmjerava i koordinira rad grupa. Nakon grupnog oblika rada, predstavnici grupa ostatku odjeljenja prezentuju zaključke svoje grupe. Nastavnica i ostali učenici komentarišu zaključke grupe, postavljaju pitanja, po potrebi dopunjavaju izlaganje vlastitim mišljenjem i zaključcima.

Prva grupa prezentuje informacije vezane za temu i tematske cjeline, tj kompozicionu analizu anagdote.

Tema: Ero je prevario Turkinju, Turčina i mlinara i izbjegao kaznu.

Kompozicija:

- Naivna Turkinja vjeruje da Ero dolazi s onog svijeta i šalje novac umrlom rođaku. (uvod)
- Nakon što sazna da je Turkinja prevarena, Turčin kreće u potjeru za Erom. (zaplet)
- Ero je prevario mlinara, a nakon toga i bijesnog Turčina. (vrhunac)
- Turčin se pokunjeno vraća ne želeći priznati ženi da je i on prevaren. (rasplet)

Tokom izlaganja članova prve grupe zaključit ćemo da su svi događaji stvarni, tj. mogući iako nismo sigurni da se baš sve zaista dogodilo.

Žuti šešir predstavlja optimizam i pozitivne osobine likova, što je bio zadatak druge grupe. Unaprijed pripremljena pitanja usmjerit će rad učenika na otkrivanje pozitivnih osobina likova. Učenici zaključuju da je, iako izrazito naivna, Turkinja bila religiozna, osjećajna i dobronamjerna žena koja je nastojala pomoći drugome čak i na "onome svijetu". Njeni postupci pokazuju da je bila naivna žena dobrog srca koja nije ni posumnjala da bi je Ero mogao prevariti pošto je to bilo van njenog poimanja svijeta i ljudi. Turkinja je spremna

svakome pomoći, posebno bliskim ljudima, što je izuzetno pozitivna osobina iako je baš zbog te osobine postala žrtva prevare. Nasuprot Turkinji, Turčin nije bio lahkovjeran i odmah je prepoznao prevaru, ali je zbog brzopletosti i krivih zaključaka i on postao Erina žrtva. Elemente humora uočavamo u Erinoj dosjetljivosti, naivnosti Turkinje, ponašanju mlinara i postideenosti Turčina na kraju priče.

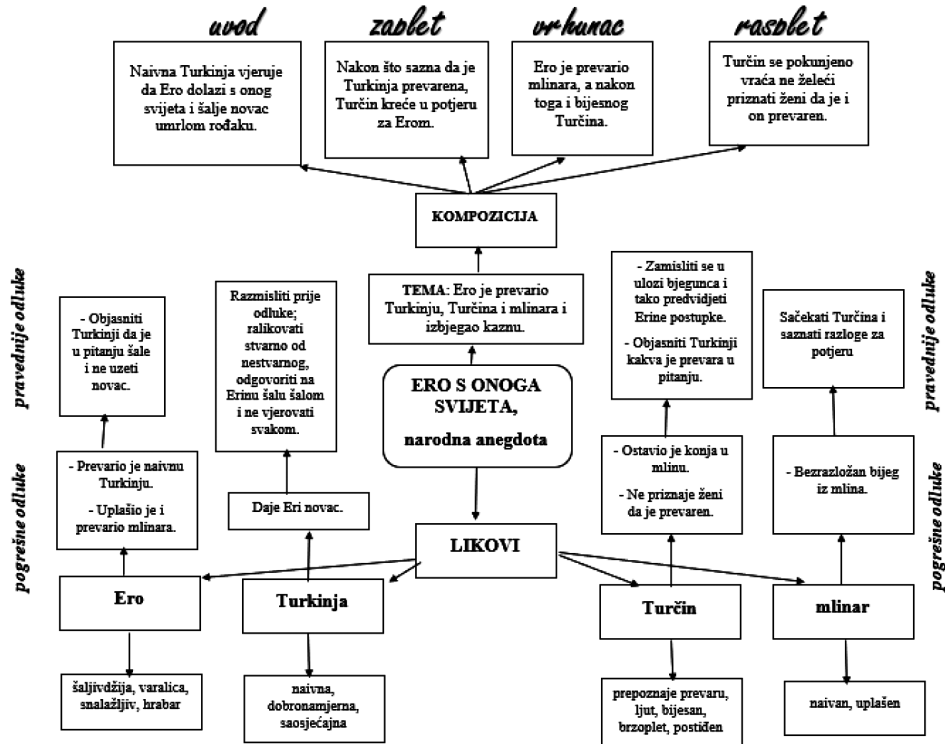
Treća grupa razmatrala je emocije i način kako emocije upravljaju postupcima junaka, a da bi izvođenje zaključaka bilo olakšano poslužila su ranije navedena pitanja. Učenici su zaključili da je Turkinja, tokom razgovora sa Erom, osjetila tugu, sažaljenje i krivicu jer njihov Mujo nema dovoljno novca na onom svijetu, a da su upravo te emocije bile razlog zbog kojeg je Eri dala mužev novac. Prva emocija koju prepoznajemo kod Turčina je ljutnja i bijes kad je shvatio da je žena prevarena, što ga podstiče da krene u potjeru za Erom. Nakon neuspješne potjere Turčin je istovremeno ljut i postideen zbog čega ne može supruzi priznati da je i on prevaren. Emocija koja upravlja ponašanjem mlinara je strah jer mlinar napušta mlin i bježi na sam pomen ljutog Turčina koji ga traži ne razmišljajući o činjenici da ne postoji razlog zbog kojeg bi ga Turčin posjekao. Upravo ovaj dio nam pokazuje koliko su mlinar i Ero različiti; u trenutku dok se opravdano boji za vlastiti život Ero je dosjetljiv i pronalazi spas u varanju mlinara, dok uplašeni mlinar bježi ne pokušavajući razborito sagledati situaciju i zaključiti da ne postoji njegova krivica, niti razlog za bijeg od Turčinovog bijesa. Zaključujemo da likovi reaguju u skladu sa svojim emocijama, ali da različiti ljudi mogu različito reagovati kada su uplašeni; jedni pronalaze način da se spase varajući pri tom druge, a drugi bježi ne pokušavajući pronaći drugi izlaz.

Vođeni pitanjima za četvrtu grupu, učenici su analizirali pogrešne odluke likova, uzroke i posljedice takvih odluka. Kao pogrešne odluke i razloge za te odluke izdvojili su: Turkinja Eri daje novac (naivnost, vjerovanje u nemoguće, dobrodušnost i nesebičnost - želja da pomogne bliskoj osobi), Turčin ne prepoznaje prevaru u mlinu (bjes zbog izgubljenog novca, umor zbog potjere, brzopletost), mlinarev bijeg iz mlina (strah koji mu ne dopušta da razmisli o razlozima i donese ispravnu odluku). Posebno je zanimljiva mlinareva odluka da pobjegne iz mlina iako ni za što nije bio kriv jer otkriva potpunu suprotnost između mlinara i Ere. Njegova odluka da pobjegne bila je potpuno pogrešna iz više razloga; prvi je što nije postojala nikakva krivica, a drugi jer je njegov bijeg onemogućio da Ero bude kažnjen za svoju prevaru. Zahvaljujući strahu i naivnosti mlinara, Ero izlazi kao pobjednik nakon što je prevario naivnu i

dobronamjernu ženu. Iako prevarant i lažljivac, Ero je imao i neke pozitivne osobine. Jedna od njih je smisao za humor, koji prepoznamo u uvodnom dijelu kada se predstavlja Turkinji kao čovjek sa onog svijeta. Ovaj dio pokazuje da je Ero šaljivdžija, ali kad je shvatio koliko je Turkinja naivna, šalu, sa kojom je sve počelo, pretvara u prevaru iz koje će izvući materijalnu korist. Uz smisao za šalu, iz Erinih postupaka zaključujemo da je dosjetljiv, snalažljiv i hrabar, što su pozitivne ljudske osobine iako u ovom slučaju omogućavaju duhovitom prevarantu da izbjegne kaznu za loša djela.

Izlaganje članova pete grupe nastavlja se na izlaganje učenika četvrte grupe. Učenici su izdvojili iste pogrešne odluke i predložili pravednija rješenja. Istaknuto je da je prva pogrešna odluka bila Erina i to u trenutku kada je odlučio da uzme novac koji je Turkinja ponudila. Razumljivo je da se Ero našalio sa Turkinjom i njegov smisao za humor je učenicima simpatičan i pohvalan do trenutka kad uzima novac od naivne žene. Nakon što je Turkinja povjerovala Eri, povjerovala u nemoguće, najpravednije bi bilo da je objasnio da se šali i odbio novac; na taj način bi se izbjegli svi nesporednici. Druga pogrešna odluka je mlinareva odluka da pobjegne iz mlina iako ni sam nije znao zašto, a prema mišljenju učenika, ispravna i pravedna odluka bi bila da je mlinar sačekao Turčina i saslušao njegove razloge za potjeru jer na taj način ne bi pomogao prevarantu da pobjegne, nego bi pomogao Turčinu da vrati izgubljeni novac. Treća pogrešna odluka je Turčinova da ostavi konja u mlinu, a uzrokovana je osjećajem bijesa i brzopletošću, a učenici smatraju da bi bilo ispravnije da je Turčin razmislio o tome može li vjerovati nepoznatom čovjeku, pažljivije osmotrio "mlinara" i zamislio se u ulozi bjegunca jer bi na taj način možda predvidio Erine postupke. Kao pogrešna odluka izdvojen je i završni Turčinov komentar: "*Ti si poslala Muji za kahvu i duhan, a ja mu poslah konja da ne ide pješke*" jer nepriznavanjem prevare ne ostavlja mogućnost Turkinji da uvidi svoju grešku, nego se ostavlja otvorenom opcija da naivna žena u budućnosti postane žrtva prevare na isti ili sličan način. Predstavnici grupa tokom prezentovanja usmeno obrazlažu, a najvažnije zaključke pišu na predviđeno mjesto na tabli kako bi na kraju izlaganja bila jasno vidljiva obilježja ove književne vrste.

ISTRAŽIVANJA

Slika 1: Izgled table nakon izlaganja prestavnika grupa

U uvodnom dijelu časa najavljeno je da će se tokom časa naučiti šta je *anegdota*, a nakon izlaganja i analize osobina ovog djela usmene proze, učenici zaključuju da je anegdota kratka priča kojom se, najčešće na duhovit način, opisuje događaj iz života i da su likovi i događaji u anegdotama mogući za razliku od bajki i basni. Uz to što su šaljive, anegdote su i poučne priče pa ćemo u završnom dijelu časa izdvojiti pouke i poruke obrađene anegdote. Učenici su izdvojili:

- Naivni ljudi često postaju žrtve prevara.
- Čovjek griješi ako su njegovi postupci rezultat bijesa ili straha.
- Snalažljiv i dosjetljiv čovjek uglavnom uspijeva ostvariti svoje namjere.

Književne teme u nastavi engleskog jezika

U nastavi bosanskog jezika i književnosti, književne teme su zbog prirode samog predmeta uobičajeno veoma zastupljene, ali je poučavanje kratkih narativnih vrsta zastupljeno i u nastavi engleskog jezika od najranijih faza njegovog usvajanja, pa se zbog ove činjenice mogu pronaći brojne sličnosti u tematici i realizaciji nastavnih sadržaja oba jezika. Vidović i Krstović (2009) u svom istraživanju vezanom za kratke narativne vrste koje se javljaju u udžbenicima engleskog jezika za osnovnu školu navode da su djeca još od ranog djetinjstva i vrtićke dobi u kontaktu s različitim književnim vrstama. Na maternjem jeziku tu su u početku uspavanke, brojalice, rime, pjesmice, a u kasnijoj dobi slijede priče. Redoslijed uvođenja književnih vrsta u nastavu stranog jezika uglavnom korespondira onome maternjega jezika, pa se tako priče se uvode u trećem, a u pojedinim udžbenicima u četvrtom razredu osnovne škole, a u NPP-u za predmet Engleski jezik u četvrtom razredu u ishodima učenja vezanim za sposobnosti stoji da učenici slušaju i čitaju odgovarajuću priču i vode konverzaciju na tu temu. Dakle, u nižim razredima najčešće se obrađuju narodne i umjetničke bajke, kao i basne. Obradom pojednostavljenih verzija bajki i basni učenicima nižih razreda pruža se mogućnost upoznavanja s osnovnim značajkama ovih narativnih tvorevina kao što su crno – bijela karakterizacija likova, sretan kraj, pouka, element čudsnog i drugim karakteristikama, dok se neke značajke kao npr. karakterističan početak i kraj uvode u petom razredu zbog nepoznavanja gramatičkih struktura potrebnih za njihovo razumijevanje u ranoj dobi (ibid.). U višim razredima učenici mogu raditi i zahtjevnije aktivnosti vezane za ove književne vrste, kao što su: određivanje toka događaja, likovi i njihova karakterizacija i sl. Ove narativne forme, osim što potiču misaone i emocionalne aktivnosti kod djece, potiču njihovu maštu, ujedno su i vrijedno nastavno sredstvo pri poučavanju i utvrđivanju vokabulara, kao i uvođenju i uvježbavanju gramatičkih struktura, kojima su ovi tekstovi nerijetko zasićeni.

Narančić Kovač (2007) smatra da književnost ne nalazi uvijek lako put do učionice stranog jezika, ali i da ona kao spona jezika i kultura, čini nastavu stranoga jezika jednostavnijom i učinkovitijom ako se obrađuje na način primjeren dobi i interesima učenika. Ona dalje navodi da je praksa pokazala da djeca već u predškolskoj dobi izvrsno prihvataju dječije narodne pjesmice, posebno ako su praćene muzikom i ne brine ih što ne razumiju svaku riječ. Oslanjaju se na ritam, melodiju, rimu i pokret, pri tom nije potrebno ni da znaju čitati, nego se recepcija i produkcija događaju na slušnoj i govornoj razini, bez zapsanog teksta. Slike, crteži, slikovnice, plakati i ilustracije su u ovom uzrastu

sasvim dovoljni, a ovakve narodne pjesmice prilagođene su za svaku skupinu učenika. Osim narodnih pjesama engleskog govornog područja, u nastavu se od rane dobi preporučuje uvoditi i zagonetke, brzalice i poslovice jer su one živo kulturno naslijeđe koje se redovno pojavljuje u svakodnevnoj jezičkoj upotrebi. Tradicionalne narodne priče, basne ili bajke je najbolje djeci pripovijedati, ali one se mogu popratiti i gotovim izdanjima, slikovnicama i ilustracijama, a one su obično prikladne i za dramatizaciju. Samostalno čitanje priča može početi sa tradicionalnom poznatom pričom, a u početku to može biti vođeno čitanje, sa zadanim ciljem (ibid., 178). Već u četvrtom i petom razredu potrebno je djecu poticati na to da se osamostaljuju u čitanju na stranom jeziku poštujući individualne razlike svakog djeteta. Od njih ne treba naravno tražiti da razumiju svaki detalj pročitanog teksta, nego ih treba usmjeriti na glavne ideje i smisao teksta koji čitaju. Kad god je moguće, treba poticati učenike da pročitanu pjesmu ili priču ilustruju, recituju, dramatizuju, izrađuju plakate i sl. (ibid.) Nastavnim planom i programom za šesti razred osnovne škole predviđena je obrada kratkih priča, a tu spadaju i kraće tradicionalne narodne priče. U udžbeniku engleskog jezika za šesti razred, Project 2, nalazi se nekoliko tradicionalnih narodnih priča sa elementima humora i narodne mudrosti, te one nude mogućnost da učenici tokom obrade priče upoznaju specifičnosti usmene književnosti, posebno usmene priče, analiziraju tok događaja i likove, te uporede ovu narodnu priču sa kratkom pričom sa govornog područja maternjeg jezika.

U šestom razredu je već moguće da se djeci predstave različite kulturološki uslovljene verzije neke priče kako bi se osvijestile razlike u pristupima različitim kulturama istoj problematici i razmišljalo o mogućem dijalogu među kulturama (ibid., 184). Dobar primjer za to je priča „*Supa od kamena*“ (*Stone Soup*), za koju ćemo u nastavku opisati postupak obrade na času koristeći neke od savremenih metoda i tehnika rada. Ovu priču prisvaja nekoliko evropskih nacija – od Francuza do Belgijanaca i Šveđana i ona ima više verzija. Priča je općepoznata na engleskom govornom području do te mjere da *Stone Soup* kao izraz ima proverbijalnu vrijednost, a pojavljuje se i u različitim kontekstima: to ime nose razni projekti, kompanije, dobrotvorne akcije i sl. (ibid.). Smisao priče je u nadmudrivanju. Skitnica ili putnik namjernik je stigao u selo, gladan, i zatražio nešto za jelo od škrte seljanke. Ona ga je odbila rekavši da ni sama nema što jesti. On joj je predložio da se oboje nahrane supom od kamena koju će on napraviti. Miješao je supu na vatri, te lukavstvom naveo domaćicu da mu donese sastojke kao što su, luk, mrkva, so, čak i meso i maslac. Na kraju su zajedno pojeli ukusnu supu, a škrta i sumnjičava seljanka je bila zadovoljna misleći da je stvarno pojela čarobnu supu.

U drugim evropskim verzijama ove priče skitnicu zamjenjuju najčešće vojnici, a nekad i hodočasnici. Umjesto starice na scenu stupaju svi seljani, koji skrivaju hranu jer se boje, ili i sami oskudijevaju zbog rata ili nerodne godine i sl. Seljani su ili škrti, ali radoznali, ili su tek prestrašeni i iscrpljeni, a ponekad i otuđeni i sebični. Došljaci kuhaju juhu od jednog ili više kamena, a seljani, znatiželjni, donose različite namirnice, te zajednički skuhaju pravu gozbu od koje se svi najedu. Pri tom nauče dijeliti i pomagati jedni drugima. Naglasak je i dalje na tome kako su lukavi i spretni došljaci nadmudrili lakovjerne domaćine, i nahranili se, te priča slavi njihovu domišljatost. Usporedba verzija priče može dovesti do diskusije o načinu na koji različite kulture tumače iste događaje, kao i o različitim sistemima vrijednosti koje leže u temelju različitih kultura, kao i o mogućem načinu uzajamnog razumijevanja.

U skladu sa postavljenim ciljevima nastavnog časa opredijelili smo se za ishode: Čita sa razumijevanjem različite vrste tekstova i koristi IKT, te primjenjuje strategije čitanja iz *Zajedničke jezgre nastavnih planova i programa definisane na ishodima učenja za strane jezike* (oblast: čitanje i razumijevanje pročitano, komponenta: čitanje s razumijevanjem), a na osnovu ishoda odabran je indikator za šesti razred osnovne škole: *Tumači nepoznate riječi iz jednostavnih tekstova i identifikuje glavne ideje i bitne detalje u njima*. U uvodnom ili motivacionom dijelu časa nastavnik se oslanja se na prethodno znanje učenika vezano za usmene narodne priče. Za realizaciju planiranog sadržaja koristićemo jednostavnu, ali kreativnu tehniku učenja, tzv. KWL tabelu, te ponoviti ono što su učenici tokom prethodnog obrazovanja naučili o usmenoj književnosti i pričama uopšte, a naravno sve te ideje treba iskazati na stranom jeziku, koristeći jednostavni vokabular ili rečenične strukture. Dakle, u tom dijelu časa u rubriku K (know) u tabeli upisujemo pojmove kojih se učenici sjećaju, a vezani su za narodnu književnost i priče. Učenici se potiču da gledajući ilustracije priče zarone dublje i razmisle o tome što žele izvući iz teksta, i te pojmove upisujemo u rubriku W (want to know). Vrste pitanja će ovisiti o onome što već znaju o temi ili o tome koliko su zainteresirani za nju. Ova aktivnost ih potiče da čitaju sa svrhom.

Radi lakše organizacije rada, a za potrebe glavnog dijela časa učenici su nasumičnim odabirom podijeljeni u 4 grupe od po 4 ili 5 učenika. Sljedeća aktivnost je slušanje priče, obrada novog vokabulara, te čitanje priče. Učenicima će, također, biti objašnjeno da se u njihovim udžbenicima nalazi samo jedna od verzija ove narodne priče koja u mnogim evropskim zemljama ima svoje verzije, ali kod svih je zajednička poveznica poruka priče koju učenici trebaju sami da izvuku nakon čitanja i analize. Nakon ovih aktivnosti slijedi rad u grupama, gdje svaka grupa dobija različite zadatke koji, nakon što se realizuju u stvari

ISTRAŽIVANJA

daju odgovore na našu rubriku “want to learn”. Učenici u grupama određuju elemente priče – jedna grupa opiše kratko mjesto i vrijeme radnje i izdvoji glavne likove, druga grupa određuje njihove osobine, treća grupa poreda događaje u priči hronološkim redoslijedom i navodi glavni problem (konflikt/temu) u priči, četvrta grupa traži rješenje problema i određuje pouku priče. Nakon rada na zadacima, članovi grupe prezentuju rezultate rada, koristeći uglavnom kratke i konkretne rečenice. Nakon ovih aktivnosti popunjavamo stupac “L” (learn), tj. ono što smo naučili, i tako smo zaokružili aktivnost vezanu za glavni dio časa. U završnom dijelu časa sve grupe dobiju nastavne listiće na koje pišu svoj recept za magičnu (kamenu) supu koristeći vokabular vezan za hranu koji se spominje u priči. Rad učenika se cijelo vrijeme nadzire i prati, te se diskutuje s njima o rezultatima njihovog rada i daju im upute za sljedeći čas na kojem će koristiti neke jednostavne digitalne alate i tehnologije da bi ponovili najvažnije segmente vezane za priču i obogatili svoj vokabular.

Od učenika se očekuje da aktivno učestvuju u radu, prate uputstva, smjernice i upute nastavnika, međusobno tiho komuniciraju, te dolaze do zaključka o datoj temi (u ovom slučaju je to nadmudrivanje između skitnice i škrte starice, tema karakteristična za narodnu priču). U nastavku možemo vidjeti krajnji rezultat ovakvog nastavnog časa, odnosno učeničke radove na datu temu.

KWL Table		
<i>Know</i> What do I already know about this subject?	<i>Want to know</i> What do I want to learn about this subject?	<i>Learn</i> What did I learn about this subject?
<ul style="list-style-type: none"> - folktales - fables - fairy tales - a story from the past - traditional among people - typically passed on by word (orally) - a special kind of hero story - characters are usual animals or people - usually a character must face an impossible test/solve very difficult problem - shared among generations - presenting everyday life lessons and useful information - have a moral or teach a lesson - common topics: good vs. evil, love, courage, wisdom etc. 	<p>What is the setting? Time of the story? Who is the main character? Characteristics of the main characters</p> <p>Sequence of events?</p> <p>What is the problem/conflict in the story? How did the characters solve the problem?</p> <p>Why did the tramp use stone? What is the recipe for stone soup? (What ingredients did the tramp put into the soup?)</p> <p>Was the soup delicious? What is the moral of the story?</p>	<p>The village Past, long time ago The tramp, old woman The tramp - wise, smart, cunning, calm The old lady - mean, stingy, naive, suspicious, curious</p> <p>The tramp came to an old woman's house. He was hungry. He asked the old women to give him some food. He suggested to make soup using his magic stone. She was curious and brought him many ingredients for magic, stone soup. They ate soup together. It was delicious. The old lady thought the soup was magic.</p> <p>The old lady didn't want to give any food to the tramp. The tramp was smart and outwitted the old woman, so she gave him all the ingredients for the soup.</p> <p>The stone was just a trick The ingredients: water, salt, pepper, vegetables (potatoes, carrots, beans, onions), meat</p> <p>It was delicious. The value of sharing: it is always good to share things with people - it makes you happy.</p>

Stone Soup

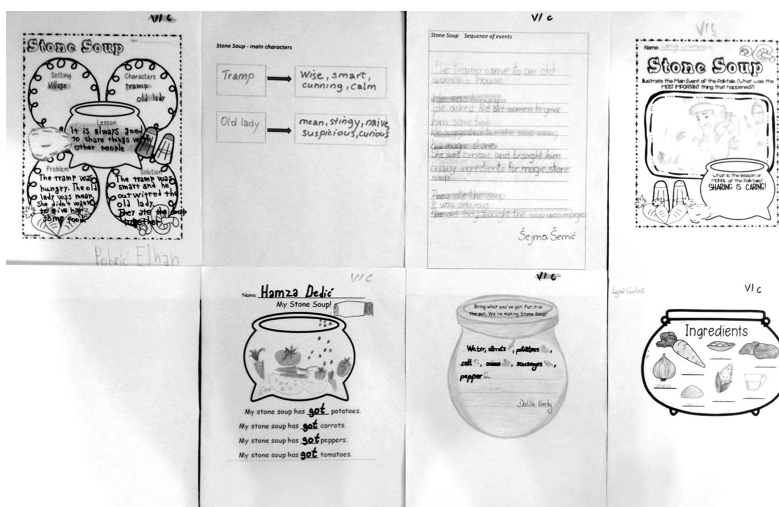
New words:

tramp /tramp/ - skitnica
mean /mi:n/ - zloban
fetch /fetʃ/ - donijeti
saucepan /sɑ:spən/ - lonac
cellar /ˈsɛlə/ - podrum
delicious /dɪˈlɪʃəs/ - ukusno
loaf /ləʊf/ - štruca, vekna (hljeba)
ham /həm/ - šunka
sausage /ˈsɔ:sɪdʒ/ - kobasica

Useful expressions:

It's a pity
after a while

Slika 2. Predviđeni izgled table

Slika 3. Primjer učeničkih radova

Važno je napomenuti da se ova nastavna jedinka obrađuje dva časa, a na drugom času su predviđene neke aktivnosti koje se vežu za upotrebu IKT – a i upotrebu usvojenog vokabulara kroz govorne vježbe.

Mogućnosti za međupredmetnu korelaciju u šestom razredu osnovne škole

Osim u nastavi bosanskog jezika i književnosti engleskog jezika, u šestom razredu narodna priča može poslužiti kao polazište za časove drugih nastavnih predmeta: njemački i turski jezik (drugi strani jezik), historija, vjeronauka, muzička kultura, likovna kultura i tjelesni i zdravstveni odgoj i uspješno se može provesti međupredmetna korelacija.

U nastavi njemačkog i turskog jezika, koji se u HNK – u izučavaju kao obavezni predmeti sa pravom izbora ili kao drugi strani jezici, obradit će se dvije kratke narodne priče: *Legenda o gradnji Djevojačke kule* (turski jezik) i *Legenda o nastanku Klagenfurta* (njemački jezik). Analiza legendi omogućit će učenicima da legende uporede sa usmenim pričama obrađenim na časovima bosanskog jezika i književnosti i engleskog jezika. Uočit će se razlika između kratke, šaljive narodne priče sa stvarnim/mogućim događajima i likovima i legendi u kojima su prisutna fantastična bića poput proroka, zmajeva i natprirodno snažnih ljudi, a uporedit će se i odlike usmene književnosti sa različitim govornih područja.

Na času historije govorit će se o legendama o trojanskom konju i Minotauru, dvije legende koje su u skladu za nastavnim sadržajima predviđenim NPP – om, a ta obrada omogućit će učenicima da spoznaju značaj usmenih predaja u kontekstu historije i povezanost usmene predaje i historije kao nauke, što upućuje na mogućnost interdisciplinarnosti usmene književnosti i historije. “Uključivanje predaja u povijesni pogled može se promatrati kao dio nove povijesti. Termin je to koji se rabi za određenu orijentaciju i shvaćanje povijesti (Bertoša, 2002: 297) koji napuštaju naraciju o velikim događajima i protagonistima (ibid., 283). Štoviše, nova povijest prihvaća metode, teme i predmete istraživanja koji su tradicionalno pripadali etnologiji i kulturnoj antropologiji, koja se od društvenih znanosti afirmirala kao najvažnija disciplina za rekonstruiranje povijesne zbilje” (Lukec, 2019).

U nastavi muzičke kulture, za koju NPP u šestom razredu predviđa učenje četiri muzičke igre s ciljem da učenici učenjem muzičkih igara upoznaju narodnu tradiciju naroda Bosne i Hercegovine i zemalja iz regije odnosno najbližeg okruženja i drugih zemalja (<https://skolegijum.ba/static/files/pdf/docs/52df9345338c0.pdf>, *Okvirni nastavni plan i program za devetogodišnju osnovnu školu u Federaciji Bosne i Hercegovine*). Moguće je ove nastavne sadržaje povezati sa usmenom književnošću, a korelacija je moguća i kroz proučavanje opere jer je narodna anegdota *Ero s onog svijeta* tridesetih godina XX vijeka poslužila književniku Milanu Begoviću i kompozitoru Jakovu Gotovcu kao predložak za istoimenu operu. Poređenje opere i narodne anegdote omogućit će učenicima da uoče sličnosti i razlike u različitim umjetnostima, ali i integraciju znanja, što je jedna od prednosti korelacijsko – integracijskog metodičkog sistema u osnovnoškolskoj nastavi. Korelaciju je moguće ostvariti i sa nastavom tjelesnog i zdravstvenog odgoja pošto NPP predviđa da se u šestom razredu razredu obradi narodni ples po izboru iz zavičajnog područja, što se, poput obrade djela usmene književnosti, može smatrati izučavanjem folklornih motiva u nastavi. Na kraju, nastava likovne kulture, također, je pogodna za međupredmetnu korelaciju; na času likovne kulture moguće je ilustrirati dijelove priča obrađenih u nastavi jezika, a i sam NPP predviđa korelaciju “sa drugim predmetima, povezivanje sadržaja drugih predmeta: maternji jezik / pripovijetka, bajka, pjesma, poslovice .../ Rad na očuvanju tradicija i narodnih običaja: prigodni praznici, značajni datumi, kulturno/etnografsko naslijeđe” (ibid.)

Nakon realizacije predviđenih sadržaja, učenici šestog razreda dobit će link za pristupu digitalnom alatu Padlet, gdje će biti predstavljeni svi obrađeni sadržaji, a učenici će na taj način imati pristup svim sadržajima na jednom

mjestu, a moći će komentarisati sadržaje, napisati svoje dojmove, mišljenja i postaviti pitanja. Ovakav pristup obradi usmene književnosti zahtijeva dodatni angažman nastavnika, međusobnu saradnju tokom planiranja i realizacije sadržaja, usklađivanje metoda rada, ali rezultat podučavanja je integracija znanjā, veća zainteresovanost učenika, sagledavanje jedne teme sa različitih aspekata. Književni sadržaji u osnovnoj školi uspješno se usvajaju uz korelacijsko – integracijski pristup, koji nastavu jezika i književnosti čini dinamičnijom, raznovrsnijom i otvorenijom, što znači pozitivan pomak za nastavnike i učenike. Bitno je još napomenuti i to da na ovakvim časovima učenici, uz razvoj digitalnih kompetencija, imaju mogućnost razvijati i tzv. 4K: *kreativnost* – rade zadatke koji od njih zahtijevaju da budu kreativni i sagledaju i posmatraju datu temu iz raznih perspektiva; *komunikacija* – imaju mogućnost da komuniciraju međusobno a i sa nastavnikom; *kooperacija* (saradnja) – rad u grupama ili paru; *kritičko mišljenje* – mogu dati svoje mišljenje o datoj temi, te obrađenu temu povezati sa drugim nastavnim predmetima u cilju svrsishodnije primjene naučenog

Zaključak

Savremeni način života, ubrzani razvoj, drugačiji interesi učenika, neki su od razloga zbog kojih nastava mora ići u korak sa razvojem društva, nauke i tehnologije, svakim danom biti inovativnija kako bi zainteresovala učenike, motivisala ih za usvajanje znanja, samostalan istraživački rad i cjeloživotno učenje. Evidentno je da postojeći razredno-predmetni sistem obrazovanja ne odgovara potrebama savremenog društva, a jedan od načina njegovog prevazilaženja je integrativna nastava, zasnovana na principima korelacije i integracije, koja omogućava da se nastavnoj obradi književnih djela, u ovom slučaju usmenih priča, pristupi na nov, stvaralački način, stavljajući učenika u poziciju subjekta koji kritički i kreativno prilazi analizi i interpretaciji djela, razvijajući u tom procesu kreativnost i sposobnost kritičkog mišljenja.

Uradusmoprikazalijedanodnačinakakokoristitikorelacijsko–integracijski pristup u osnovnoškolskoj nastavi na primjeru analize usmene priče iz različitih govornih područja, integrirajući znanja o folkloru i tradiciji naše zemlje, ali i evropskih zemalja. Ovakav način rada podrazumijeva napuštanje tradicionalne zatvorenosti nastavnih predmeta i afirmaciju međupredmetne korelacije, integracije sadržaja i interdisciplinarnog pristupa usmenoj književnosti što oživljava nastavu, učenicima nudi više izvora znanja i mogućnost samostalnog donošenja zaključaka, uči učenika kako se u uči i povezuju sadržaji različitih

nastavnih predmeta, potiče učenike na međusobnu saradnju i pomaganje, povećava aktivnost nudeći učenicima da uče iz različitih izvora, upoređuju, zaključuju, iznose kritički stav, obrazlažu i argumentuju. Na kraju zaključujemo da na uspješno učenje dijelom utječu vanjski faktori, ali ključan element je kvalitetno poučavanje koje treba biti pročišćeno od formalizma jer ciljevi i ishodi učenja uvijek trebaju biti usmjereni ka upotrebnom znanju i razvijanju kompetencija neophodnih za kvalitetan život i rad u dinamičnom okruženju XXI stoljeća.

CONTEMPORARY APPROACHES TO INTERPRETATION OF FOLK LITERATURE IN PRIMARY SCHOOL

ABSTRACT

The imperative of the teaching process in the modern age is to adapt to the requirements and interests of the modern student and permeation of the content of different subjects and linking their goals, tasks and activities into one whole. All of this means introducing innovative and modern teaching strategies that will make learning fun, open and collaborative. In this paper, we present some of the modern methods of active learning in teaching Bosnian language and literature and in English language that allow students to acquire through research and interaction with other students, new knowledge and skills in an environment where they will learn how to learn. The focus is on educational strategies that put students' creativity, innovation, critical thinking and the way of acquiring knowledge through their own efforts, but also through cooperation, as opposed to the methods of traditional teaching. The teaching system, which includes intra-subject and inter-subject connection of teaching contents, aims to enable students to implement the newly acquired knowledge in their cognitive, life and emotional experience.

Keywords: modern teaching, teaching strategies, interdisciplinary correlation, folk literature.

Literatura:

- Bejtić, A. (1955). Šaljive narodne priče. Zagreb: Seljačka sloga.
 Božin, S., Milović, S. Pašalić, A. i Schröder, B. (2011). Svatko uči na svoj način. Agencija za odgoj i obrazovanje.

- Čubelić, T. (1970). *Narodne pripovijetke*. Zagreb: Zrinski.
- Krumes Šimunović, I., Blekić, I. (2013). Prednosti korelacijsko-integracijskog sustava u pristupu književnom djelu. *Život i škola*, 29 (1), 168-187.
- Dervišević, A. (2016). *Novelistička i šaljiva priča u bošnjačkoj usmenoj prozi*. Sarajevo: Slavistički komitet.
- Hasić, Z. (2009). Čitanka za 6. Razred. Tuzla: Bosanska riječ.
- Jović, S. (2019). *Međupredmetno povezivanje obrazovnih sadržaja*. Diplomski rad. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet. Preuzeto sa <https://repository.ufri.uniri.hr/islandora/object/ufri%3A628/datastream/PDF/view>, pristupljeno 25.3.2022.
- Luček, K. (2019). *Usmene predaje kao izvor znanja o mjestima na primjeru sjevernomoslavačkih sela*. Bjelovar: Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad, Vol. No. 13.
- Narančić Kovač, S. (2007). Spona jezika i kultura: kako uklopiti književnost u nastavu engleskog jezika. U: Blaženka, Đ. (ur.) *Dijete i jezik danas: Zavičajnost u nastavi hrvatskog jezika. Interkulturalnost u nastavi stranih jezika*.
- Popović, T. (2007). *Rečnik književnih termina*. Beograd: Logos Art.
- Salopek, A. (2012). *Korelacija i integracija u razrednoj nastavi*. Zagreb: Školska knjiga.
- Vidović, E., Krstović, M. (2009). *Kratke narativne vrste u udžbenicima engleskoga jezika za osnovnu školu*. 3. specijalizirani znanstveni skup Rano učenje hrvatskoga/materinskoga/stranoga jezika 3 - 1 401-409.
- Vilotijević, N. (2006). *Integrativna nastava prirode i društva*. Beograd: Školska knjiga.
- Okvirni nastavni plan i program za devetogodišnju osnovnu školu u Federaciji Bosne i Hercegovine*, preuzeto sa <https://skolegijum.ba/static/files/pdf/docs/52df9345338c0.pdf>, pristupljeno 24.3.2022.
- Smjernice za implementaciju zajedničke jezgre nastavnih planova i programa za kroskurikularno i međupredmetno područje definirano na ishodima učenja*, (2015). Mostar: Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje. Preuzeto sa <https://aposo.gov.ba/sadrzaj/uploads/Smjernice-za-kroskurukularno-2.pdf>, pristupljeno 30.3. 2022.
- ZJNPP-a definisana na ishodima učenja za maternji jezik*. (2013). Mostar: Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje. Preuzeto sa <https://aposo.gov.ba/sadrzaj/uploads/ZJ-definisana-na-ishodima-u%C4%8Denja-u-BiH.pdf>, pristupljeno 20.3. 2022.